

Makale Bilgisi**Makale Geliş Tarihi: 28.05.2024****Makale Kabul Tarihi: 28.06.2024****Necdet Yaşar Ve İzzettin Ökte'nin Nihavend Taksimi Üzerinden
Karşılaştırmalı Üslup İncelemesi**

Yusuf Ubeydullah GÜLAÇAR*

Öz

Türk müziği, kökenleri ve geçmişi uzun yıllara dayanan müzik türlerinden biri olarak var olmuştur. Gelişen ve ilerleyen bu süreç içerisinde Türk müziği gerek teknik açıdan gerekse icra açısından çeşitlenmeye devam etmiştir. İlk aşamada güfteye dayalı oluşan bu müzik, özellikle 19. Yüzyıldan sonra icra ağırlıklı olarak da gelişimini sürdürmüştür.

Tanbur çalgısı ise geçmişi son derece eskiye dayanan bilinirliği ise özellikle 18. Yüzyıldan itibaren ortaya çıkan bir çalgı olarak var olmuştur.

Necdet Yaşar ve İzzettin Ökte ise 20. Yüzyıla damgasını vurmuş iki icracı olarak tanbur çalgısına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu çalışma birbirine yakın dönemde yaşamış olan iki icracının aynı makama olan bakış açısını ve tanbur icra tekniğini incelemeyi hedeflemektedir. Bunun yanısıra Necdet Yaşar ve İzzettin Ökte'nin tanbur icra tekniğine dair yapılmış çalışmaların azlığına bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç ile taksim icracılığı ve transkripsiyon çalışmaları bağlamında alana özgün bir katkı sunmak amaçlanmıştır.

* İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalgı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi,
gulacar15@itu.edu.tr

Orcid Id: 0009-0000-7792-6758

Çalışma, makam müziği ve tanbur icra tekniği ile ilgili transkripsiyon çalışmaları yapmak isteyen teorisyenleri ve icracıları kapsamaktadır.

Literatür taramasında ilgili tanbur icra tekniği açısından yazılmış çalışmalar incelenmiş, dijital platformda yer alan kayıtlar dinlenmiştir. Bu kayıtlar dinlenirken Logic ProX kayıt programı, Sibelius nota yazım programı kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Necdet Yaşar, İzzettin Ökte, Tanbur, Nihavend, Türk Müziği

COMPARATIVE STYLISTIC STUDY ON NECDET YAŞAR AND İZZETTİN ÖKTE'S NİHAVEND IMPROVISATION

SUMMARY

Turkish music has existed as one of the musical genres with long-standing origins and history. During this developing and progressive process, Turkish music continued to diversify both technically and in terms of performance. This music, which was initially based on spoken word music, continued its development with its performance dimension, especially after the 19th century.

The tanbur instrument, on the other hand, has a very old history and has been known as an instrument since the 18th century.

Necdet Yaşar and İzzettin Ökte, two tanbur players who left their mark on the 20th century, made significant contributions to the tanbur instrument. This study aims to examine the perspective of two performers who lived close to each other on the same maqam and the tanbur performance technique. In addition, it aims to contribute to the scarcity of studies on the tanbur performance technique of Necdet Yaşar and İzzettin Ökte. For this purpose, it is aimed to make an original contribution to the field in the context of taksim performance and transcription studies.

The study covers theorists and performers who want to do transcription studies on makam music and tanbur performance technique.

In the literature review, studies written in terms of the relevant tanbur performance technique were examined and recordings on the digital platform were listened to. While listening to these recordings, Logic ProX recording program and Sibelius note writing program were used.

Key Words: Necdet Yaşar, İzzettin Ökte, tanbur, Nihavend, Turkish music

GİRİŞ

Kökene yüzyıllar öncesine dayanan Türk müziği, usul ve makam açısından son derece zengindir bir müziktir. Saz müziği ve sözlü müzik olmak üzere iki temel başlıkta oluşan bu müziğin saz müziği formlarından biri olan taksim formu ise geçiş taksimi, fihrist taksim, tempolu taksim gibi birçok alt başlığa ayrılmaktadır. Elimizdeki en eski kaydın kendisine ait olmasından da dolayı taksim icracılığının ilk örneklerine Tanburi Cemil Bey'de rastlamamız mümkündür. Zamanla kavram haline gelen saz müziği ve taksim formu bir süre sonra kendi repertuarını oluşturmuştur.

Tıpkı Türk müziği gibi kökeni köklü bir geçmişe dayanan tanbur çalgısının da bu süreçte var olduğu ve gelişimini sürdürdüğü bilinmektedir. Yılmaz Öztuna bu konuyla ilgili, tanbur çalgısının Türk müziği'nin en önemli sazlarından birisi olduğunu ve Sümer müziğinde yaklaşık 5000 yıl kadar evvel kullanılan pan-tur çalgısının tanburun atası olduğunu ifade etmektedir. (Öztuna, 1990, s. 373) Tarihte tanbur ile ilgili ilk detaylı açıklama 10. Yüzyılda “Kitab-ül-Musiki” adlı eserinde Farabi tarafından yapılmıştır. Eserinde, kısa ve uzun saplı olmak üzere “Horasan tanburu” ve “Bağdat tanburu” bahsi geçmektedir. Farabi'nin bu önemli eserinin Fransızca bir tercümesini yazan Rodolph d'Erlanger, bu kitaba dayanarak bir tanbur resmi çizmiştir. (Sarı, 2012, 59) Bir diğer kaynakta ise tanbur çalgısı ile ilgili İbn-i Sina, Musiki adlı eserinde tanbur çalgısını “Enstrümanlar değişik kısımlara ayrılır: Bir kısmının “tanbur” ve “barbat” (ud) gibi vurularak çalınan telleri ve perdeleri vardır...” şeklinde tanımlamıştır.

Tarihsel aşamaları ele aldığımız zaman tanbur çalgısının Türk müziği nazariyatının oluşum sürecinde aktif bir rol oynadığını görebiliriz. Cem Behar, tanbur çalgısının tıpkı ud çalgısı gibi kurucu düzeyde bir çalgı olduğunu ifade etmektedir. Nitekim uzunca yıllar Türk müziği nazariyatının tanbur çalgısı üzerinden anlatılması ve gelişmesi bu hususa somut bir örnek olarak gösterilebilir. (Behar, 2017, s. 172). Yine aynı şekilde Cem Behar, tanbur çalgısının esas yükselişinin 17. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren olduğunu söylemektedir. (Behar, 2015, s. 36) Nazariyatın yanısıra saz müziği repertuarının oluşmasında önemli rol oynayan icracıların bir kısmının tanbur icracısı olması, bu çalgının yalnızca teorik zeminde değil pratik zeminde de önemli bir rol oynadığının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İcra boyutu itibarıyla tanbur çalgısı gelişimini sürdürürken ortaya ekol ya da üslup dediğimiz yeni bakış açıları ortaya çıkmıştır. Her biri bir diğerinden farklı özellikler gösteren

tanbur ekollerinin kökenine indiğimiz zaman karşımıza Tanburi İsak ile başladığı bilinen klasik tavrı ve Tanburi Cemil Bey ile devam eden Cemil Bey tavrı çıkmaktadır.

Klasik Tavrı

Tanbur çalgısı tarihsel süreç içerisinde farklı icracıların elinde farklı tarzlarda icra edilmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere tanbur icracılığı ve yorumculuğu genel olarak 2 ana ekol ve bu ekollerden meydana gelen farklı stiller üzerinden ilerlemektedir.

Bunların ilki Tanburi İsak ile başlayan Klasik tavrıdır. Gerek Tanburi İsak'ın eserlerinden gerekse o dönemde notaya aktarılmış eserlerden yola çıktığımız zaman klasik tavrı icrasının başlıca özellikleri olarak; daha durağan ve sakin melodik hareketler ile tanburun kendi ahengi içerisinde icra edilmesi, daha az mızrap vuruşunun kullanılması, daha bağlı (legato) müzikal cümlelerin kurulması ve birbirinden çok uzak aralıklarda kullanılmayan melodik hareketlerin olması ön plana çıkmaktadır.

Cemil Bey Tavrı

Tanbur çalgısında icra ve üslup özelliklerinden bir diğeri de Cemil Bey tarafından oluşturulmuş kendi adını ve icra özelliklerini taşıyan Cemil Bey tavrıdır.

Tanburi İsak'ı referans aldığımız zaman gerek klasik üsluba dair yazılı ve işitsel verilerin eksikliğinden, klasik tavra dair elde edebileceğimiz bulgular oldukça kısıtlı ve sınırlıdır. Bunun aksine Cemil Bey tavrına dair daha fazla ve orijinal kaynağa ulaşmamız mümkündür. Bu tavrın diğer tavlardan ayrıldığı temel yönlerden biri de virtüozite düzeyinde (tanburun sahip olduğu neredeyse tüm teknikleri gösterecek biçimde) bir repertuarı içermesidir.

Cemil Bey tavrının temel icra karakteristiklerini göz önünde bulundurduğumuz zaman öne çıkan özellikler arasında yoğun ajilite kullanımı, dinamik ve sert bir icra yapısı, çarpmalı ve hareketli bir melodi yapısı, yoğun mızrap vuruşları, uzak seslere atlama vardır.

Necdet Yaşar¹ ve İzzettin Ökte²

Tanburi İsak ile başlayan ve Tanburi Cemil Bey ile daha farklı bir biçimde şekillenerek devam eden tanbur geleneği içerisinde İzzettin Ökte ve Necdet Yaşar, 20. Yüzyıla damgasını vurmuş iki tanburidir. Bu iki tanbur virtüözü aynı dönemde yaşamış olmalarında karşın birbirinden çok farklı bir icra anlayışını benimsemişlerdir. İzzettin Ökte, Tanburi İsak tarafından oluşturulan klasik tavrı stili ile tanbur çalarken, Necdet Yaşar ise Cemil Bey tavrını benimsemiş ve klasik tavrın aksine yoğun mızrap vuruşları, yoğun süslemeler ve yoğun düzeyde ajilite gerektiren müzik cümleleri ile tanbur çalgısını icra etmiştir.

1) Necdet Yaşar

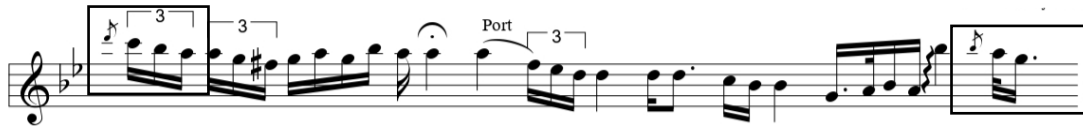
1.1 Nihavend Taksiminde Sağ El (Mızrap) Tekniği

1.1.1 Çift Mızrap Kullanımı

Nihavend taksiminde 7 adet çift mızrap örneği tespit edilmiştir.

Şekil 1.1 Altıncı ve sekizinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örneği

Şekil 1.2 Birinci ve on dördüncü nota gruplarında yer alan çift mızrap örneği

Şekil 1.3 Birinci, on üçüncü ve on dördüncü nota gruplarında yer alan çift mızrap örneği

1.1.2 Üst-Alt Mızrap Kullanımı

Nihavend taksiminde 32 adet üst-alt mızrap örneği tespit edilmiştir.

¹ Necdet Yaşar: (1930-2017) Müziğe bağlama çalarak başlamıştır. İstanbul Radyosu'nda 1953 - 1980 yılları arasında yirmi yedi yıl çalışmış, 1991 yılında devlet sanatçısı unvanını almıştır. İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu'nun kurucusudur.

² İzzettin Ökte: (1910-1991) Babası udi Nail Ökte'dir. Genç yaşta Cumhurbaşkanlığı Fasil Heyeti'ne öğretmen olmuş ardından yeni kurulan Ankara Radyoevi'ne tanburi olarak girmiştir. İstanbul Belediye Konservatuarı'nda görev yapmıştır. Münir Nurettin Selçuk'a da konserlerinde eşlik etmiştir.

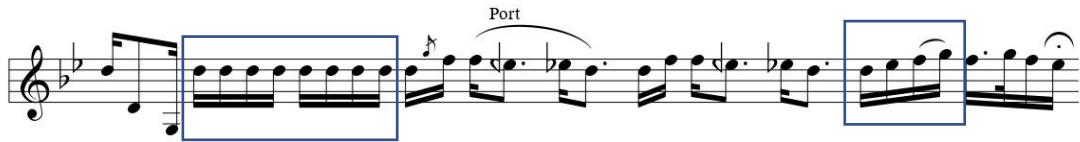
Şekil 1.4 Üçüncü ve altıncı nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.5 Beşinci, dokuzuncu, onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.6 Onuncu, on birinci, on ikinci, on üçüncü, on dördüncü ve on beşinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.7 İkinci, üçüncü ve onuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

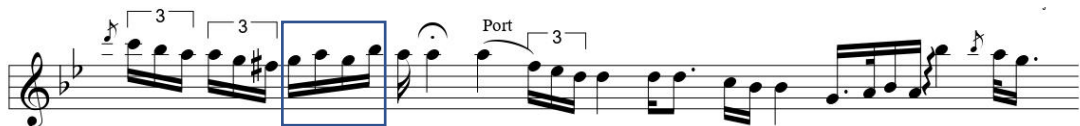
Şekil 1.8 Üçüncü nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.9 Altıncı ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.10 Birinci, ikinci ve dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.11 Üçüncü nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.12 Altıncı nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.13 Dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 1.14 Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örneği

1.1.3 Üçlü Mızrap Kullanımı

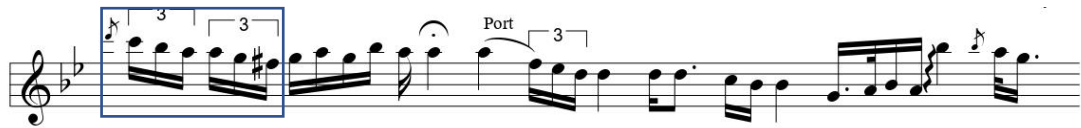
Nihavend taksiminde 14 adet üçlü mızrap örneği tespit edilmiştir.

Şekil 1.15 Üçüncü nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

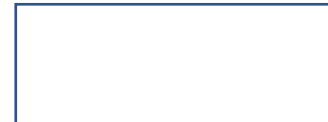
Şekil 1.16 Üçüncü nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 1.17 Birinci ve ikinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 1.18 On altıncı nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 1.19 Dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 1.20 Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örneği

1.1.4 5'li Mızrap Kullanımı

Nihavend taksiminde 3 adet 5'li mızrap tespit edilmiştir.

Şekil 1.21 Sekizinci nota grubunda yer alan 5'li mızrap kullanımı örneği

Şekil 1.22 Sekizinci nota grubunda yer alan 5'li mızrap kullanımı örneği

Şekil 1.23 Altıncı nota grubunda yer alan 5'li mızrap kullanımı örneği

1.2 Nihavend Taksiminde Sol El (Baskı) Tekniği

1.2.1 Çarpma

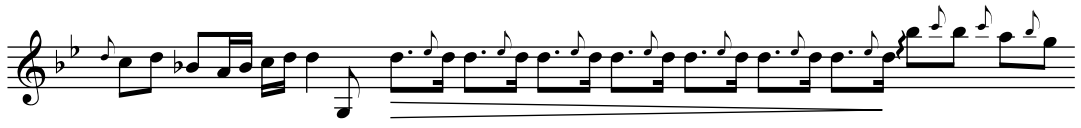
Nihavend taksiminde 14 adet çarpma tespit edilmiştir.

Şekil 1.24 Sekizinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 1.25 On dördüncü ve on beşinci nota gruplarında yer alan çarpma örneği

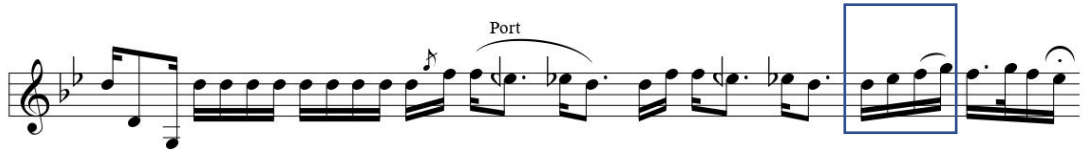
Şekil 1.26 Altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci nota gruplarında yer alan çarpma örneği

Şekil 1.27 Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan çarpma örneği

1.2.2 Sessiz Çarpma

Nihavend taksimde 6 adet sessiz çarpma tespit edilmiştir.

Şekil 1.28 Onuncu nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 1.29 Sekizinci nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 1.30 Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan sessiz çarpma örnekleri

1.2.3 Çift Ses ve Üç Ses Kullanımı

Nihavend taksimde 11 adet çift ses ve üç ses örneği tespit edilmiştir.

Şekil 1.31 Birinci nota grubunda yer alan üç ses örneği

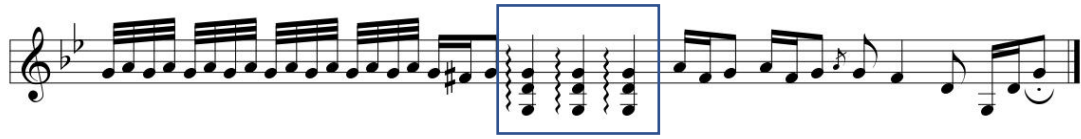
Şekil 1.32 Birinci ve ikinci nota gruplarında yer alan üç ses örnekleri

Şekil 1.33 Dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan üç ses örnekleri

Şekil 1.34 Üçüncü, dördüncü ve beşinci nota gruplarında yer alan üç ses örnekleri

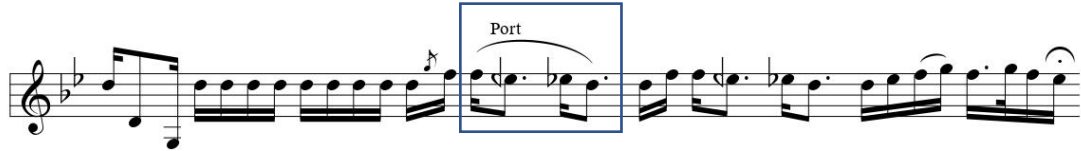
Şekil 1.35 Altıncı, yedinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan üç ses örnekleri

1.2.4 Portamento

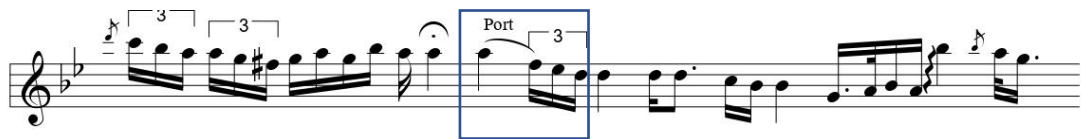
Nihavend taksimde 4 adet portamento tespit edilmiştir.

Şekil 1.36 Yedinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan portamento örnekleri

Şekil 1.37 Beşinci nota grubunda yer alan portamento örneği

Şekil 1.38 Altıncı nota grubunda yer alan portamento örneği

1.2.5 Efektif Nüanslar (Flajöle)

Nihavend taksimde 2 adet flajöle örneği tespit edilmiştir.

Şekil 1.39 Altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan flajöle örnekleri

2) İzzettin Ökte

2.1 Nihavend Taksimde Sağ El (Mızrap) Kullanımı

2.1.1 Çift Mızrap Kullanımı

Nihavend taksiminde 49 adet çift mızrap vuruşu tespit edilmiştir.

Şekil 2.1 Üçüncü nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.2 Birinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.3 Dokuzuncu nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.4 On dördüncü nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.5 Birinci, onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.6 On beşinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

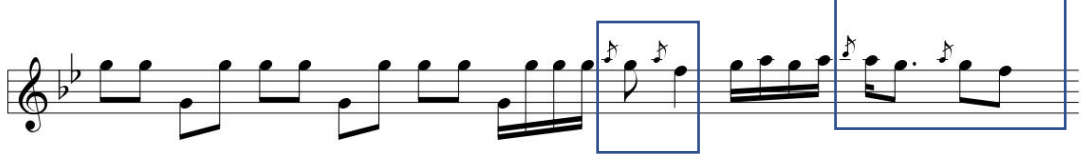
Şekil 2.7 Üçüncü, on üçüncü ve on dördüncü nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.8 Beşinci, onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.9 Üçüncü, dördüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.10 Yedinci, sekizinci, onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.11 Üçüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.12 Beşinci ve yedinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.13 İkinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.14 İkinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.15 Dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

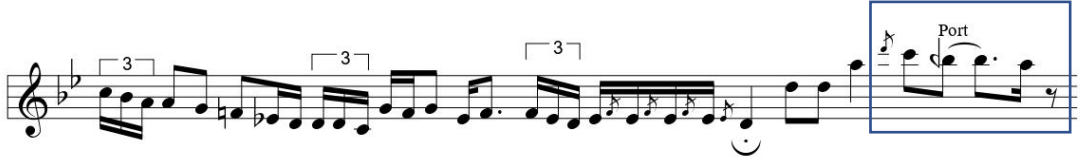
Şekil 2.16 Dördüncü ve beşinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.17 Üçüncü, dördüncü ve yedinci nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.18 İkinci ve üçüncü nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

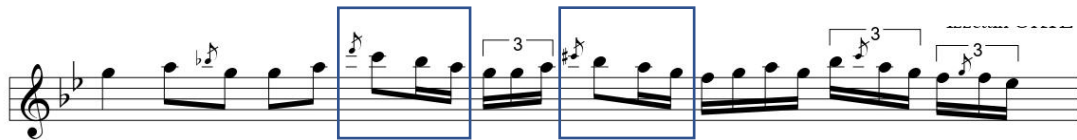
Şekil 2.19 On ikinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.20 Dördüncü ve beşinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.21 Birinci ve sekizinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.22 Dördüncü ve altıncı nota gruplarında yer alan çift mızrap örnekleri

Şekil 2.23 Sekizinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.24 Birinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.25 Sekizinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.26 Yedinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.27 Beşinci nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

Şekil 2.28 Dördüncü nota grubunda yer alan çift mızrap örneği

2.1.2 Üst-Alt Mızrap Kullanımı

Nihavend taksimde 99 adet üst-alt mızrap vuruşu örneği tespit edilmiştir.

Şekil 2.29 Altıncı ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.30 Yedinci, sekizinci ve onuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.31 Dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.32 On birinci ve on dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.33 Üçüncü, altıncı ve on üçüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.34 Birinci ve onuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.35 Beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.36 Dördüncü nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.37 İkinci nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.38 Altıncı ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.39 Birinci, ikinci, üçüncü ve yedinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.40 On birinci, on ikinci, on üçüncü ve on dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.41 Üçüncü nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.42 Üçüncü, dördüncü, beşinci ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.43 İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.44 İkinci ve dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.45 On birinci nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.46 Üçüncü, dördüncü, dokuzuncu ve on ikinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.47 Dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.48 Sekizinci nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.49 Üçüncü, altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.50 Üçüncü, beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.51 Birinci, ikinci ve beşinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

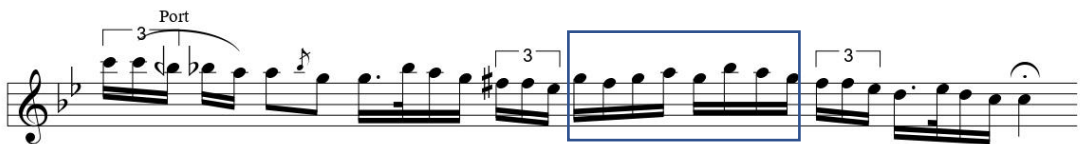
Şekil 2.52 Dördüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.53 Yedinci nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.54 Birinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.55 Altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.56 Üçüncü ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.57 Üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.58 İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.59 Birinci, ikinci, beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.60 Birinci, ikinci, altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.61 Altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.62 Birinci nota grubunda yer alan üst-alt mızrap örneği

Şekil 2.63 Birinci, ikinci, üçüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.64 Dördüncü, beşinci, onbirinci ve onikinci nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

Şekil 2.65 Yedinci, onbirinci ve ondördüncü nota gruplarında yer alan üst-alt mızrap örnekleri

2.1.3 Üçlü Mızrap Vuruşu

Nihavend taksiminde 39 adet üçlü mızrap vuruşu tespit edilmiştir.

Şekil 2.66 Dokuzuncu nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.67 Beşinci nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.68 Sekizinci nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

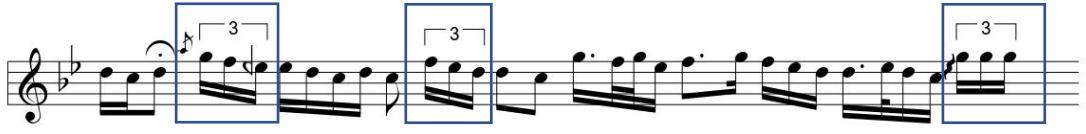
Şekil 2.69 Üçüncü nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.70 Üçüncü, dördüncü ve onuncu nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.71 İkinci nota grubundan sonra yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.72 İkinci, beşinci ve onbirinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

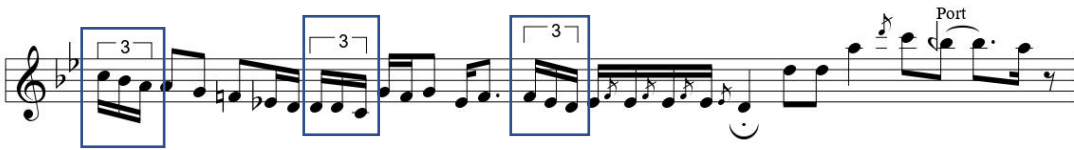
Şekil 2.73 Sekizinci nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.74 Altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.75 On birinci ve on ikinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.76 Birinci, dördüncü ve yedinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

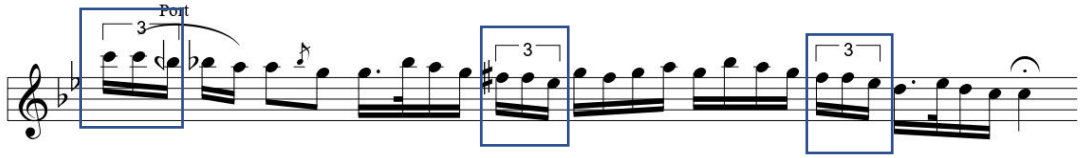
Şekil 2.77 Dördüncü ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.78 Altıncı nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

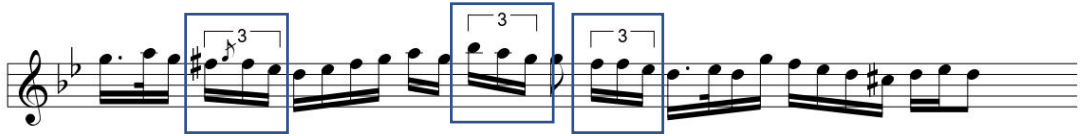
Şekil 2.79 Beşinci, sekizinci ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.80 Birinci, beşinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.81 Dördüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.82 İkinci, beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.83 Birinci ve ikinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

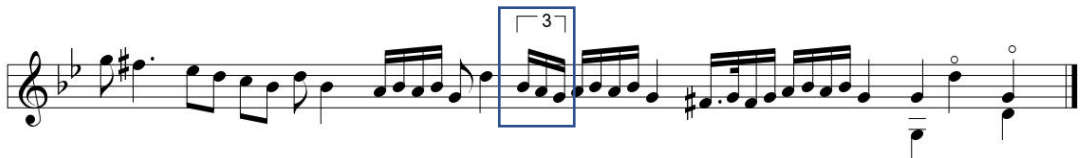
Şekil 2.84 Altıncı ve yedinci nota gruplarında yer alan üçlü mızrap örnekleri

Şekil 2.85 Birinci nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.86 Birinci nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

Şekil 2.87 Onuncu nota grubunda yer alan üçlü mızrap örneği

2.2 Nihavend Taksiminde Sol El (Baskı) Kullanımı

2.2.1 Çarpma

Nihavend taksiminde 80 adet çarpma tespit edilmiştir.

Şekil 2.88 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.89 Birinci, dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.90 Dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.91 On dördüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.92 Üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.93 Onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.94 On beşinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.95 Dördüncü, on birinci, on üçüncü ve on dördüncü nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.96 Beşinci, altıncı, on birinci ve on ikinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.97 Üçüncü, dördüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.98 Yedinci, sekizinci, onuncu ve on birinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.99 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.100 Dördüncü ve sekizinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.101 Beşinci, yedinci ve ondördüncü nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.102 İkinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.103 İkinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

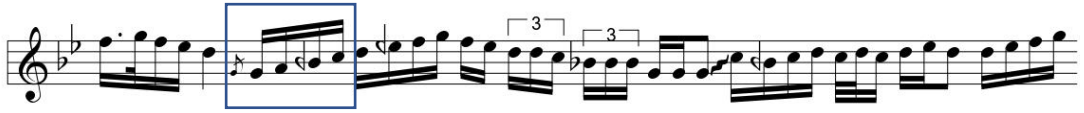
Şekil 2.104 Dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.105 Beşinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.106 Üçüncü, dördüncü ve yedinci nota grubunda yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.107 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.108 İkinci, üçüncü, onbirinci ve onikinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.109 Sekizinci, dokuzuncu ve onüçüncü nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.110 Dördüncü ve beşinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.111 Birinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

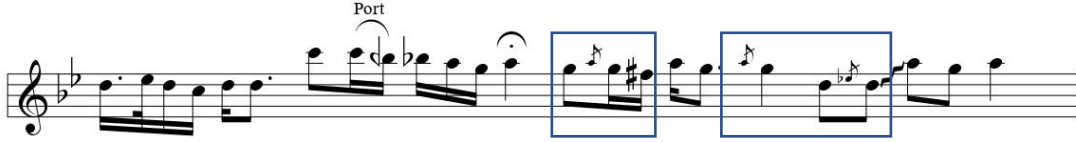
Şekil 2.112 İkinci ve altıncı nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.113 Onuncu nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.114 İkinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.115 Altıncı, sekizinci ve dokuzuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.116 Birinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.117 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.118 Dördüncü, beşinci ve sekizinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.119 İkinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.120 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.121 Yedinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.122 Beşinci, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

Şekil 2.123 Yedinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.124 Beşinci nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.125 Üçüncü nota grubunda yer alan çarpma örneği

Şekil 2.126 Dördüncü ve on ikinci nota gruplarında yer alan çarpma örnekleri

2.2.2 Sessiz Çarpma

Nihavend taksimde 13 adet sessiz çarpma tespit edilmiştir.

Şekil 2.127 Onuncu nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.128 İkinci nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.129 Altıncı nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.130 İkinci nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.131 Dördüncü nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.132 İkinci nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.133 Birinci, ikinci, beşinci ve altıncı nota gruplarında yer alan sessiz çarpma örnekleri

Şekil 2.134 Birinci nota grubunda yer alan sessiz çarpma örneği

Şekil 2.135 On birinci ve on dördüncü nota gruplarında yer alan sessiz çarpma örnekleri

2.2.3 Çift Ses ve Üç Ses Örneği

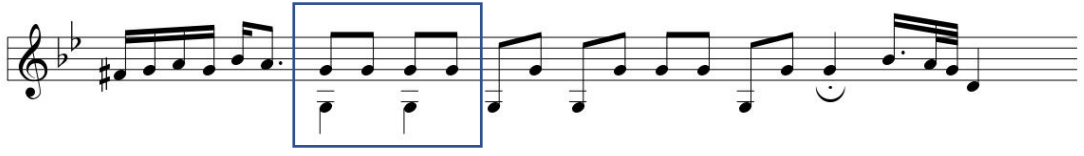
Nihavend taksiminde 8 adet çift ses ve üç ses kullanımı tespit edilmiştir.

Şekil 2.136 Üçüncü ve altıncı nota gruplarında yer alan çift ses ve üç ses örnekleri

Şekil 2.137 Üçüncü nota grubunda yer alan çift ses örneği

Şekil 2.138 Üçüncü ve dördüncü nota gruplarında yer alan çift ses örnekleri

Şekil 2.139 İkinci nota grubunda yer alan çift ses örneği

Şekil 2.140 On altıncı ve on sekizinci nota gruplarında yer alan çift ses örnekleri

2.2.4 Portamento

Nihavend taksimde 6 adet portamento tespit edilmiştir.

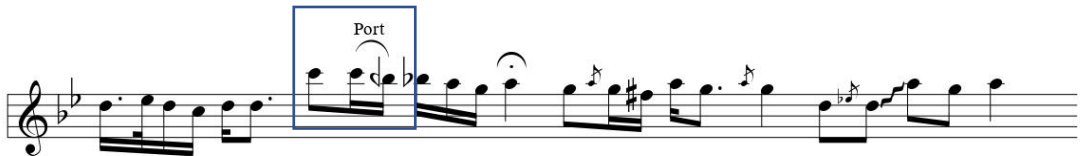
Şekil 2.141 Birinci nota grubunda yer alan portamento örneği

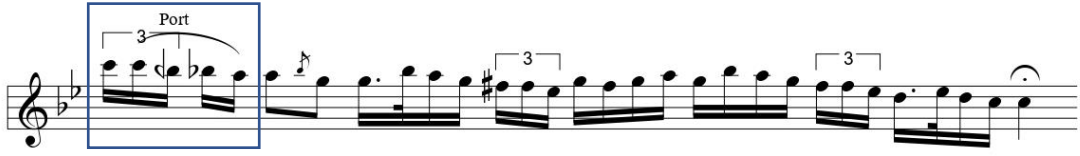
Şekil 2.142 Onikinci nota grubunda yer alan portamento örneği

Şekil 2.142 Dokuzuncu nota grubunda yer alan portamento örneği

Şekil 2.143 Üçüncü nota grubunda yer alan portamento örneği

Şekil 2.144 Birinci nota grubunda yer alan portamento örneği

Şekil 2.145 Üçüncü nota grubunda yer alan portamento örneği

2.2.5 Efektif Nüanslar (Flajöle)

Nihavend taksiminde 3 adet flajöle örneği tespit edilmiştir.

Şekil 2.146 Üçüncü nota grubunda yer alan flajöle örneği

Şekil 2.147 On yedinci ve on sekizinci nota gruplarında yer alan flajöle örnekleri

SONUÇ

Necdet Yaşar ve İzzettin Ökte özellikle 20. Yüzyıl için taksim icracılığında son derece önemli bir rol oynamıştır. Her iki icracının bestelediği saz eserleri sayılarının taksimlerine kıyasen neredeyse yok denecek kadar az olması, bu icracıların taksim icracılığını ne düzeyde ön plana çıkarmak istediğinin de bir göstergesi sayılabilir.

Elde ettiğimiz bulgulara dayanarak her iki icracının Cemil Bey tavrı ve Klasik tavrı ışığında tanbur icralarını yaptığını görmemiz mümkündür. Necdet Yaşar'ın tanbur icrasında sıkça kullandığı ajilite örnekleri, 5'li mızrap gibi teknikler Cemil Bey tavrının kendi tavrıyla harmanlandığını göstermektedir. İzzettin Ökte özelinde ise sıkça kullanılan çarpma, sessiz çarpma gibi nüans ve mızrap ifadeleri, klasik tavrı üslubunun kendi tavrı ile iç içe geçtiğini gösteren örneklerden olmuştur. Bu bulgular bize icracıları var eden temel dinamikleri açıklama noktasında da önemli bir yol göstermektedir.

Necdet Yaşar'ın icrasını incelediğimiz zaman elde ettiğimiz bulgular aşağıda yer almaktadır:

- Yoğun ajilite kullanımı,
- Atlamalı seslerin sıkça kullanımı,
- Bir mızrapa bir ya da daha çok notanın çalınması,
- Yüksek volümlü bir tanbur ton,
- Çalınan makamın bünyesinde barındırdığı kendi geçkilerin dışındaki geçkilerin kullanılması,
- Tiz ve pes bölgede tanbur çalgısının ses oktavının dışındaki seslerin kullanılması,
- 5'li mızrap türünün kullanılması ve arpej özelliğinin kullanılması tespit edilmiştir.

İzzettin Ökte'nin icrasını incelediğimiz zaman ise elde ettiğimiz bulgular aşağıda yer almaktadır:

- Sol elin sağ ele göre daha yoğun kullanılması,
- Klasik üslup özelliklerinden çift mızrap adı verilen mızrap türünün sıkça kullanılması,
- Tanbur çalgısının var olan ses sahasının dışına çıkılmaması,
- İcra tekniğinden ziyade makam kurallarının ön planda olduğu bir icra biçiminin var olması,
- İcra ederken eşige daha yakın bir icra şekli tespit edilmiştir.

Kaynakça

Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Sarı, A., (2012). *Türk Müziği Çalgıları*. Nota Yayıncılık, İstanbul.

Behar, C. (2017). *Musikiden Müziğe Osmanlı/Türk Müziği: Gelenek ve Modernlik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Behar, C. (2015). *Osmanlı Türk Musikisinin Kısa Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.